ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання окремих медичних послуг деяким категоріям осіб, які захищають/захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

В умовах триваючої широкомасштабної збройної агресії проти України, тисячі захисників України щодня отримують тяжкі травми – осколкові, вогнепальні, вибухові, опікові, комбіновані, що призводять до щелепно - лицевих уражень, пошкодження (втрати) органів зору, слуху, нервової системи тощо. Багато з них переживають тривалі періоди лікування, потребують складних реконструктивних операцій, інтенсивної реабілітації та сучасного зубопротезування і зуболікування за новітніми технологіями

Серед спектру медичних проблем, з якими стикаються ветерани та звільнені з полону особи, стоматологічні патології займають особливе місце через свою поширеність, складність та прямий вплив на якість життя і соціалізацію.

Специфіка стоматологічного статусу ветеранів та військовополонених, які повернулися з полону, кардинально відрізняється від загально популяційної. Вона характеризується поєднанням травматичних ушкоджень (внаслідок катувань та побоїв), наслідків тривалої аліментарної недостатності (дефіцит мікроелементів через різноманітні фактори), відсутністю гігієни протягом місяців або років, а також психогенними факторами, що унеможливлюють стандартне лікування без застосування седації.

Чинна модель фінансування стоматологічної допомоги через Програму медичних гарантій (ПМГ) Національної служби здоров'я України (НСЗУ), зокрема в рамках пілотного проекту із зубопротезування, базується на усереднених показниках вартості та стандартизованих клінічних маршрутах. Встановлені граничні тарифи (кепи) на рівні, що не перевищує сумарно 60 000 гривень на одну особу, виявляються критично недостатніми для покриття витрат на комплексну реконструктивну стоматологію, яка часто потребує дентальної імплантації, кісткової пластики та гнатологічної корекції.

Коштів, які виділяє держава, недостатньо для повноцінного і комфортного пакету лікування. Бійцям доводиться покривати витрати з власної кишені або покладатися на патронатні служби бригад і благодійників.

Процес лікування часто є дискомфортним та може загострювати симптоми посттравматичного стресу.

Зокрема стоматологічне лікування бійців після полону часто є невідкладним і довготривалим процесом, що вимагає якнайшвидшого втручання і перебування в одному місці.

Аналіз правового поля та економічних реалій свідчить про те, що чинна модель фінансування стоматологічної допомоги через Програму медичних гарантій (ПМГ) створює глибоку правову колізію та нездоланний економічний розрив. Закони України декларують абсолютні гарантії безоплатної медичної допомоги для цієї категорії осіб, однак підзаконні акти виконавчої влади зводять ці обіцянки нанівець, встановлюючи жорсткі фінансові ліміти, що не відповідають реальним клінічним потребам. Це робить надання адекватної та сучасної допомоги неможливим, перетворюючи державні гарантії на фікцію.

Підвищення граничних меж фінансування (до 190 тис. грн на особу) та включення до пакету сучасних послуг (імплантація, седація, кісткова пластика), є не лише питанням медичної доцільності, а й моральним обов'язком держави.

Міжнародний досвід

Наприклад, аналіз моделей фінансування, що застосовуються у США та Ізраїлі - країнах із значним досвідом підтримки ветеранів та колишніх військовополонених - демонструє ефективні підходи до вирішення аналогічних проблем. Ці моделі базуються на пріоритеті клінічної доцільності над фінансовими лімітами.

США: Модель безумовного зобов'язання (Veterans Health Administration)

Система охорони здоров'я ветеранів США (VHA) чітко диференціює обсяг гарантій.

Для категорії колишніх військовополонених (Class IIC), законодавство США гарантує надання «будь-якої необхідної стоматологічної допомоги» (Any needed dental care).

Ключові принципи американської моделі для цієї категорії:

Відсутність фінансових лімітів (No Cap): рішення про вартість лікування ґрунтується виключно на клінічній доцільності для повного відновлення функціональності.

Клінічна обґрунтованість: Вибір методу лікування, включаючи дентальну імплантацію, диктується медичними показаннями, а не наявністю послуги у стандартизованому пакеті.

Довічність гарантії: Право на лікування зберігається протягом усього життя ветерана.

Ізраїль: Модель інтегрованої реабілітації (Міністерство оборони)

В Ізраїлі фінансування медичної допомоги ветеранам та звільненим з полону здійснюється через окремий бюджет Департаменту реабілітації Міністерства оборони, а не через загальну систему охорони здоров'я.

Ключові принципи ізраїльської моделі:

Сегрегація бюджетів: використання більш гнучкого бюджету Міноборони дозволяє уникнути жорстких обмежень та тарифів, характерних для загальнонаціональної системи.

Покриття складних послуг: система прямо фінансує дентальну імплантацію та лікування під загальною анестезією, визнаючи їх необхідність для повноцінного відновлення.

Реформа «Нефеш Ахат» («Одна душа»): впроваджено механізм, що дозволяє ветеранам обирати приватні клініки, що функціонально схоже на ваучерну систему.

Світовий досвід однозначно підтверджує: особливі категорії пацієнтів потребують особливих правил фінансування, що виходять за межі стандартних пакетів.

Держава має гарантувати повноцінний та безоплатний доступ до сучасної стоматологічної допомоги, комплексної реабілітації і зубопротезного забезпечення для поранених та звільнених з полону бійців.

Прийняття закону, який комплексно гарантує пораненим та поверненим з полону військовим належну стоматологічну допомогу, доступ до сучасних зубопротезних виробів, є життєво необхідним.

Законопроект створює правову основу для цілісної системи стоматологічної допомоги, зубопротезування та реабілітації ветеранів, а також звільнених із полону військових.

Його прийняття дозволить реалізувати конституційні гарантії, усунути прогалини в законодавстві та забезпечити відповідність правового регулювання міжнародним стандартам захисту прав людини у сфері охорони здоров'я і соціального забезпечення.

2. Мета і завдання законопроекту

Мета законопроекту полягає у створенні цілісної системи правових та фінансових гарантій для ветеранів та військових, звільнених з полону, яка забезпечить реальне, а не декларативне право на належне зуболікування, зубопротезування та реабілітацію. Законопроект спрямований на законодавче закріплення принципу повного державного фінансування зуболікування та зубопротезування.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом Закону пропонується внести зміни до законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» якими передбачається, зокрема:

Повне забезпечення учасників бойових дій та осіб, прирівняних до них, осіб з інвалідністю внаслідок війни, військових, у тому числі іноземців та осіб без громадянства, які на момент позбавлення особистої свободи проходили в установленому законодавством України порядку військову службу у Збройних

Силах України, що повернулися з полону, медичними послугами із стоматологічної допомоги та зубопротезування за рахунок коштів державного бюджету.

Прикінцевими положеннями проекту Закону передбачається, зокрема, доручити Кабінету Міністрів України збільшити граничні межі фінансування планової стоматологічної допомоги та зубопротезування до 190 тис. грн на одну особу шляхом застосування до діючих тарифів на медичні послуги коригувальних коефіцієнтів, а саме:

1. для групи послуг № 1 (медичні послуги із зубопротезування) – коефіцієнт 4.0.

2. для групи послуг № 2 (медичні послуги із планової стоматологічної допомоги) – коефіцієнт 2.0;

розширити специфікації НСЗУ за напрямками послуг - зубопротезування та планова стоматологічна допомога, додавши такі послуги:

- встановлення дентальних імплантатів;
- кісткова аугментація;
- загальне знеболення в умовах стаціонару одного дня;

розробити та запровадити державну цільову програму «Стоматологічний сертифікат», фінансове забезпечення за якою здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету та яка передбачатиме перехід від оплати закладу охорони здоров'я за тарифом до надання пацієнту персонального цифрового ваучера.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Правові відносини у вказаній сфері регулюються Конституцією України, законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Запропоновані зміни потребуватимуть додаткових видатків з державного бюджету. Обсяг необхідного фінансування буде визначатися після прийняття Кабінетом Міністрів України відповідних нормативно-правових актів та вжиття заходів передбачених цим Законом. Відтак необхідні фінансові розрахунки для реалізації цього проекту мають бути надані Урядом на етапі формування відповідних програм та включення їх до Бюджетної декларації та проекту Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік. Разом з тим, очікувані витрати є обґрунтованими та виправданими з огляду на необхідність

забезпечення соціального захисту осіб, які безпосередньо захищали і захищають незалежність і територіальну цілісність України.

6. Очікувані правові та соціальні наслідки прийняття законопроекту

Прийняття та реалізація проекту Закону сприятиме забезпеченню державою права ветеранів та військовополонених, яких звільнено з полону, на якісну медичну допомогу, реабілітацію, зубопротезування, захист порушених прав.

народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Никорак Ірина Петрівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000205A3600E486E000
Дійсний до: 15.02.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
449д9/1-2026/579 від 02.01.2026
2098844